

Briselē, 17.6.2019.
COM(2019) 277 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI,

kas sniegts saskaņā ar Padomes Direktīvas 2006/112/EK 395. pantu

1. PAMATINFORMĀCIJA

Saskaņā ar 395. pantu Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīvā 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (PVN direktīva) Padome pēc Komisijas priekšlikuma ar vienprātīgu lēmumu var atļaut jebkurai dalībvalstij ieviest īpašus pasākumus, lai atkāptos no direktīvas noteikumiem ar nolūku vienkāršot PVN iekasēšanas procedūru vai lai nepieļautu noteiktu veidu nodokļu nemaksāšanu vai izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Tā kā ar šo procedūru paredz atkāpes no PVN vispārīgajiem principiem, tad saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas konsekventajiem nolēmumiem tādām atkāpēm vajadzētu būt samērīgām un to tvērumam ierobežotam.

Ar vēstuli, kas Komisijā reģistrēta 2018. gada 19. novembrī, Lietuva pieprasīja atļauju piemērot pasākumu, atkāpjoties no PVN direktīvas 193. panta. Saskaņā ar PVN direktīvas 395. panta 2. punktu Komisija 2019. gada 2. aprīļa vēstulē informēja pārejās dalībvalstis par Lietuvas pieprasījumu. Komisija 2019. gada 3. aprīļa vēstulē paziņoja Lietuvai, ka tās rīcībā ir visa informācija, ko tā uzskata par vajadzīgu, lai izvērtētu šo pieprasījumu.

Parasti persona, kas atbild par PVN nomaksu nodokļu iestādēm, saskaņā ar PVN direktīvas 193. pantu ir nodokļa maksātājs, kurš piegādā preces. Lietuvas pieprasītās atkāpes mērķis ir noteikt ka par nodokļa samaksu attiecībā uz konkrētām precēm, proti, naftas produktiem un piedevām, atbildīgs ir nodokļa maksātājs, kam šīs preces piegādā (t. s. apgrieztās maksāšanas sistēma). Pieprasītās atkāpes mērķis ir cīnīties pret krāpšanu.

2. APGRIEZTĀ MAKSĀŠANA

Saskaņā ar PVN direktīvas 193. pantu PVN maksā nodokļa maksātājs, kas veic preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu. Apgrieztās maksāšanas sistēmas mērķis ir pārcelt šo atbildību uz nodokļa maksātāju, kuram tiek piegādātas preces vai sniegti pakalpojumi.

Par “pazudušā tirgotāja” krāpniecisku darbību runā tad, ja tirgotāji pārdod preces un sniedz pakalpojumus, iekasē PVN no saviem klientiem un pēc tam pazūd, nepārskaitot nodokļu iestādēm no saviem klientiem iekasēto PVN. Agresīvākā šādas nodokļa nemaksāšanas izpausme ir “karuselveida” shēmas izmantošana (tās ietvaros preces vai pakalpojumi tiek tirgoti starp dalībvalstīm), kad vienas un tās pašas preces tiek piegādātas vai pakalpojumi tiek sniegti vairākkārt, taču nodokļu iestādēm netiek samaksāts PVN, lai gan pircējs atskaita piegādātājam samaksāto PVN. Ir konstatēts, ka šādos gadījumos, nosakot, ka persona, kurai piegādā preces vai sniedz pakalpojumus, ir atbildīgā persona par PVN nomaksu, ar iekšzemes apgrieztās maksāšanas sistēmas palīdzību tiek novērsta iespēja izmantot šo nodokļu nemaksāšanas veidu.

3. PIEPRASĪJUMS

Lietuva saskaņā ar PVN direktīvas 395. pantu pieprasīja, lai Padome, rīkojoties pēc Komisijas priekšlikuma, atļauj Lietuvai, atkāpjoties no PVN direktīvas 193. panta, piemērot īpašu pasākumu attiecībā uz apgrieztās maksāšanas sistēmas piemērošanu saistībā ar plaša patēriņa naftas produktu (gāzeļļas un benzīna), tostarp piedevu (taukskābju metilestera (FAME) un bioetanola) piegādi.

Ir konstatēts, ka šādos gadījumos, kad tiek noteikts, ka persona, kurai piegādā preces vai sniedz pakalpojumus, ir atbildīgā persona par PVN nomaksu, ar iekšzemes apgrieztās maksāšanas sistēmas palīdzību tiek novērsta iespēja iesaistīties dažos nodokļu krāpšanas veidos, piemēram, tādos kā “pazudušais tirgotājs”.

Lietuva apgalvo, ka šī atkāpes pasākuma ieviešana ir nepieciešama, lai apkarotu krāpšanu naftas produktu nozarē. Pirms šos produktus piegādā mazumtirgotājiem vai tieši patērētājiem, tos iegādājas no nodokļa maksātājiem citās dalībvalstīs, notiek virkne darījumu starp “pazudušajiem tirgotājiem”, kuri valsts budžetā neiemaksā PVN. Saskaņā ar Lietuvas sniegto informāciju aptuveni 5 -6 % benzīna un gāzeļļas Lietuvas tirgū tirgo krāpnieciski, atņemot Lietuvas valsts budžetam aptuveni 20 miljonus EUR gadā.

4. KOMISIJAS VIEDOKLIS

Komisija, saņēmusi pieprasījumus saskaņā ar 395. pantu, tos pārbauda, lai pārliecinātos, vai ir izpildīti pamatnosacījumi šādu pieprasījumu apmierināšanai, tas ir, vai ierosinātais īpašais pasākums vienkāršo procedūras nodokļa maksātājiem un/vai nodokļu administrācijai un vai ar šādu pasākumu var novērst konkrētu veidu nodokļu nemaksāšanu vai izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Komisija šajā jautājumā vienmēr bijusi rezervēta un piesardzīga, lai panāktu, ka ar atkāpēm netiek traucēta vispārējās PVN sistēmas darbība, atkāpju tvērums ir ierobežots un tās ir nepieciešamas un samērīgas¹.

Tādēļ ikviena atkāpe no sadalītā maksājuma sistēmas var būt tikai galējs līdzeklis un ārkārtas pasākums, un ir jāsniedz garantijas par piešķirtās atkāpes nepieciešamību un ārkārtas raksturu.

Nemot vērā iepriekš teikto, jāatgādina, ka Komisijas politika ir bijusi atkāpes, kurās piemēro apgrieztās maksāšanas sistēmu, apsvērt tikai tad, ja vienlaikus attiecīgās preces nevar nonākt galapatēriņā, ja vājš nodokļu maksātājs tiek aizstāts ar vairāk uzticamu un ja nav riska, ka krāpšana pārvirzīsies uz mazumtirdzniecības līmeni vai citām dalībvalstīm, kuras šo sistēmu neizmanto.

Pirmkārt, jānorāda, ka gadījumā, ja tiek ieviesta apgrieztās maksāšanas sistēma, krāpšanai ir tendence pārvirzīties zemāk pa piegādes ķēdi (uz mazumtirdzniecības līmeni). Tas notiek tādēļ, ka mazumtirgotājs iegādājas produktus bez PVN un pēc PVN iekasēšanas par nākamo piegādi tas var pazust ar PVN, ko saņēmis no pircēja. Tā kā mazumtirgotāju skaits mazumtirdzniecībā ir ļoti liels, to būs vēl grūtāk kontrolēt.

Otrkārt, jāatzīmē, ka benzīns un gāzeļļa ir patēriņa preces, kas ir īpaši jutīgas pret cenu izmaiņām, un patērētāji/pircēji ir gatavi šķērsot robežu, lai iegūtu vislabāko cenu. Nemot vērā šo tirgus jutīgumu, pastāv risks, ka krāpšana var pārvietoties uz kaimiņu dalībvalstīm. Apgrieztās maksāšanas sistēmas ieviešana rada stimulu negodīgiem tirgotājiem kaimiņos esošajās dalībvalstīs iegādāties Lietuvā benzīnu bez PVN, ko varētu tālākpārdot citās dalībvalstīs. Kaimiņos esošās dalībvalstis netiks informētas par tāda benzīna saņemšanu savā teritorijā, ko šie negodīgie tirgotāji citur iegādājušies bez PVN.

¹ C-395/11 BLV Wohn- und Gewerbebau, ECLI:EU:C:2012:799, 40. punkts.

Turklāt atkāpe jebkurā gadījumā nav ilgtermiņa risinājums, kā arī tā neaizstāj pienācīgus kontroles pasākumus nozarē un attiecībā uz nodokļa maksātājiem. Lietuva ievieša vairākus kontroles pasākumus, un daži no tiem šķita efektīvi. Jo īpaši noteikumi par naftas produktu tirdzniecību ir padarīti stingrāki, un tirgotājiem ir nepieciešama licence. Acīmredzot 2017. gadā 71 uzņēmumam bija šāda vairumtirdzniecības licence, un Lietuvai faktiski būtu jāspēj kontrolēt šāds ierobežots tirgotāju skaits.

Varētu apsvērt arī citus pasākumus, piemēram, labāku atmaksas pieprasījumu kontroli, tostarp pārbaudes uzņēmumu telpās, vai “pazudušā tirgotāja” pircēju saukt solidāri pie atbildības, ja viņš zināja vai viņam būtu bijis jāzina, ka tas ar savu pirkumu iesaistījās darījumā, kas saistīts ar PVN krāpšanu utt.

Visbeidzot, jāatzīmē, ka Komisija iepriekš paziņoja savu nodomu noraidīt kādas citas dalībvalsts atkāpes pieprasījumu piemērot apgrieztās maksāšanas sistēmu šiem pašiem produktiem. Minētā dalībvalsts pēc tam nolēma atsaukt savu pieprasījumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija ir nonākusi pie secinājuma, ka tādai atkāpei, kas ļautu piemērot apgrieztās maksāšanas sistēmu naftas produktu un piedevu nozarē, varētu būt nelabvēlīga ietekme uz krāpšanu mazumtirdzniecības līmenī un uz citām dalībvalstīm. Tādēļ tas nav uzskatāms par pienācīgu risinājumu, lai vērstos pret šajā nozarē notiekošo krāpšanu.

Risinājums būtu jārod plašākā līmenī, ietverot atbilstīgus kontroles pasākumus, tostarp pasākumus ātrākai izmeklēšanai un efektīvai kriminālvajāšanai. Lietuvai ir iespēja vērsties Komisijā pēc nepieciešamās palīdzības cīņā ar problēmām PVN krāpšanas jomā.

5. SECINĀJUMS

Ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus, Komisija iebilst pret Lietuvas pieprasījumu.